

KÜSKI kogemuspäeva “Mitu lõime, üks kangas” kogemusringide taustamaterjal

Mida kujutab endast kogemusring?

Teist aastat järjest toimuvad KÜSKI kogemuspäeval kogemusringid. Tegemist on 10-inimeseline vestlusringiga, milles on võimalik jagada enda kogemusi ja kuulata teiste omi. Kogemusringi alustab kogemusringi “hoidja”, kes kirjeldab lühidalt teemat, juhatab kogemusringi sisse ja määrab osalejatega kogemusringi reeglid. Seejärel on osalejatel võimalus võtta sõna ja/või kuulata teisi. Oluline on teineteise aktsepteerimine ja usaldus. Kogemusringis jagatud infot ei avalikustata. Avalikustatakse vaid mõtted, mille osas on saavutatud ühine heakskiit ja mida soovitakse suurema publikuga jagada.

Millised on kogemusringide teemad?

Kogemusringide selle-aastane teemade valik on seotud lõimumisteedadega ja need on sõnastatud nii:

1. Pikka aega Eestis elanud mitte-eestlaste lõimumine
2. Uus-sisserändajate lõimumine
3. Erivajadusega või puudega inimeste lõimumine
4. Sotsiaalselt isoleeritud eakate lõimumine
5. Sotsiaalselt tõrjutud noorte lõimumine
6. Pikaajaliste töötute lõimumine

Ülevaatlik info kogemusringide teemadest

Ülevaatliku info eesmärk on lahti kirjutada kogemusringide teemade sõnastused, keda täpsemalt sihtrühma all mõistame ja milline on Eesti situatsioon praegusel hetkel. Viitame temaatilistele materjalidele, millega on huvilisel võimalus rohkem tutvuda. Allolev ei ole akadeemiline kirjutis. Kui kellelgi on värskeimat ja asjakohasemat infot, siis palume sellest teada anda KÜSKI üldisele eposti aadressile kysk@kysk.ee märksõnaga “kogemuspäev2023”

● **Pikka aega Eestis elanud mitte-eestlaste lõimumine**

2020. a. integratsiooni monitooringu andmetel on kodakondsusest 66% Eesti kodakondsusega eestlased, 21% Eesti kodakondsusega teisest rahvusest inimesed, 7% Venemaa kodanikud ja 5% määratlemata kodakondsusega. Kui vaatleme Eesti kodakondsusega inimesi, siis peame mõtlema sellele, et Eesti kodakondsus määrab võimalused osaleda riigi poliitilises elus kuid kuuluvustunne ja ühiskonnaelus osalemine ei ole alati kodakondsusega otseses seoses.

Lisaks sellele on Eestis 2023. a. kehtiva tähtajalise elamisloaga inimesi ligikaudu 80 000. Seoses Venemaa agressiooniga Ukrainas kasvas kehtivate tähtajaliste elamisloade arv 2022. a., võrreldes 2021. aastaga,

enam kui kaks korda. Ukraina elanikele väljastatud ajutise kaitse tähtajalised elamisload moodustasid nendest 64%.¹

2020. a. integratsiooni monitooring uuris vabatahtlikus tegevuses ja kodanikuühendustes tegutsemise aktiivsust, ning tõdemus oli, et Eesti elanikest mitte-eesti rahvusest inimeste osaluse määr oli märkimisväärselt madalam kui eesti rahvusest inimestel.

● Uus-sisserändajate lõimumine

Uus-sisserändajad on väga mitmekesine inimeste rühm. Selles grupis käsitleme inimesi, kes on Eestisse saabunud viimase 5 aasta jooksul, kes ei ole Eestis sündinud ja kellele on väljastatud elamisluba või kes on registreerinud oma elamisõiguse Eestis esimest korda.²

2020. a. integratsiooni monitooringu andmetel hindavad uussisserändajad ise oma kohanemist pigem heaks, enim on abiks olnud eestlastest või teisest rahvusest sõbrad, sugulased, kolleegid ja kaasõpilased, töökoht ja/või ülikool, vähemal määral riigi- ja kohalike omavalitsuste teenustest. Uussisserändaja puutub eestlastega kokku peamiselt koolis või tööl, kuid nendest keskkondadest lahkudes langeb kokkupuude tugevalt.³ Üheks oluliseks barjääriks on keeleoskus.

● Erivajadusega või puudega inimeste lõimumine

Puue on alati seotud erivajadusega, kuid erivajadus ei tähenda tingimata puuet. Eesti seadusandluses on kasutuses järgmine definitsioon: puue on inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, mis koostoimes erinevate suhtumuslike ja keskkondlike takistustega tõkestab ühiskonnaelus osalemist teistega võrdsetel alustel.⁴

Ühiskonnaelus osalemisel võivad takistuseks saada erinevad asjaolud, nende hulgas ligipääsetavus eluasemetele, ühistranspordile, avalikule ruumile, teabele; riiklik puude tuvastamise praktika mis määrab ligipääsu tugiteenustele mis omakorda võimaldavad paremat elukvaliteeti ja ka ühiskondlikus elus osalemist; jpm.⁵

● Sotsiaalselt isoleeritud eakate lõimumine

Vanemaealisi iseloomustab vähene sotsiaalne kaasatus, mida tõdeb ka Heaolu arengukava 2023-2030.⁶ Vanemaealised osalevad vähem vabatahtlikus tegevuses, ühiskondlikus elus, tegelevad vähem hobidega, ning osalevad tööelus vähemal määral kui tegelikult soovi ja potentsiaali on. Lisaks soodustab vanemaealiste ühekülgne kujutamine eelarvamuste ja stereotüüpide teket, mille tagajärjel kogetakse vanuselist diskrimineerimist, hülgamist ja lugupidamise kaotamist.

● Sotsiaalselt tõrjutud noorte lõimumine

Mõttekoda Praxis on tõrjutuse mõiste lahti kirjutanud nii: seostame seda ebapiisavate võimalustega osaleda sotsiaalses elus, nõrgas sotsiaalses sidususes ja võimu puudumises.⁷

---

¹ https://issuu.com/settleinestonia/docs/ra_ndeostatistika-2023-est_uus

² <https://www.kul.ee/kultuuriline-mitmekesisus-ja-loimumine/kohanemine>

³ https://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2020/08/IntegratsiooniMonitooring2020_loplik.pdf

⁴ <https://epikoda.ee/lapsevanemale/mis-on-puue>

⁵ <https://humanrights.ee/app/uploads/2020/12/UPR-EST-uus.pdf>

⁶ <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>

⁷ <https://www.praxis.ee/tood/tulevikugrupp/torjutute-kaasamine/>

Põhjuseid võib olla mitu, ning tihti soodustab sotsiaalset tõrjutust mitu tegurit koosmõjus.

Kogemuspäeval arutleme kuidas kogevad sotsiaalset tõrjutust noored ja eakad.

Eestis oli 2020. aasta lõpus 24 300 noort vanuses 15-29 aastat, kes ei õpi, tööta ega osale koolitustel – rühm noori, keda käsitletakse ka termini „NEET-noored“ all.⁸ Noorte kõrvalejäämise peamised põhjused on motivatsioonilangus, negatiivsed elu- ja õpikogemused, negatiivne tulevikuvaade, madal oskuste tase ja ebarealistlikud tulevikuootused.

● Pikaajaliste töötute lõimumine

Pikaajaline töötu on inimene, kes on tööpuuduse, terviserikke või muu põhjuse tõttu kõrvale jäänud aktiivsest tööelust, mis tihti mõjutab ka ühiskondlikus elus osalemist. Pikaajaline töötus on sotsiaalse tõrjutuse üks põhjuseid, kuna võib inimese jaoks tähendada tulevikuväljavaadete puudumist, madalat enesehinnangut jpm. Pikaajalise töötute mõiste on reguleeritud Tööturuteenuste ja -toetuste seadusega (lühidalt TTTS), mis ütleb, et pikaajaline töötu, on inimene, kes ei ole töötuna arvelevõtmisele vahetult eelnenud 12-kuulisel perioodil olnud hõivatud tööga või tööga võrdsustatud tegevusega.⁹

Vaadates viimaste paari aasta suurimat sisserändajate rühma – ukrainlasi – on töötus nende seas võrdlemisi suur.¹⁰

Samuti on enam mõjutatud üksikvanematest naised - näiteks toimetulekutoetust vajavad ja saavad enim töötu liikmega ja lastega leibkonnad, neist suurem osa on üksikvanemaga pered, 90% üksikvanematest on naised.¹¹

Kokkuvõtte koostas:

Sandra Paulus

SA KÜSK koordinaator

---

⁸ <https://www.tai.ee/et/sotsiaaltoe/neet-staatuses-noored-teenuste-ja-programmide-vorgusilmas-kuidas-paremini-toetada>

⁹ Tööturuteenuste ja -toetuste seadus pikaajalistest töötutest - <https://www.riigiteataja.ee/akt/130062023089?leiaKehtiv>

¹⁰ <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/kiirstatistika/ukrainlased-eesti-tooturul>

¹¹ <https://tai.ee/et/sotsiaaltoe/pikaajalised-toimetulekutoetuse-saajad-vajavad-rohkem-tuge>